

Analiza
działalności uchwałodawczej organów gmin,
związków międzygminnych, powiatów
oraz
samorządu województwa podlaskiego
za 2014 rok

Białystok, 29 kwietnia 2015 r.

Analiza

działalności uchwałodawczej organów gmin, związków międzygminnych, powiatów oraz samorządu województwa podlaskiego za 2014 rok.

I. Działalność uchwałodawcza organów gmin, związków międzygminnych, powiatów oraz samorządu województwa podlaskiego za 2014 rok.

W 2014 roku do Wojewody Podlaskiego wpłynęło:

- 88 uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego,
- 525 uchwał rad powiatów,
- 4726 uchwał rad gmin,
- 35 uchwał organów związków gmin.

Najwięcej uchwał w 2014 roku podjęły: Rada Miasta Białystok –129, Rada Miejska w Supraślu – 113, Rada Miejska w Suwałkach -108, Rada Miejska Łomży- 94 oraz Sejmik Województwa Podlaskiego – 88.

Natomiast najmniej uchwał w minionym roku podjęły: Rada Gminy Kołaki Kościelne oraz Rada Gminy Sidra – po 16, Rada Gminy Jeleniewo – 19, Rada Gminy Dubicze Cerkiewne oraz Rada Miejska w Nowogrodzie – po 20, Rada Gminy Turośl oraz Rada Powiatu Zambrowskiego – po 21, a także Rada Gminy Giby – 22 uchwały.

Zwrócić należy uwagę, iż powyższe liczby nie odzwierciedlają ogólnej liczby podjętych przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego uchwał, odnoszą się bowiem tylko do uchwał, w stosunku do których organem nadzoru jest Wojewoda, pomijając uchwały, w stosunku do których organem nadzoru jest Regionalna Izba Obrachunkowa.

Szczegółowe zestawienie danych liczbowych obejmujące liczbę uchwał przekazanych do organu nadzoru, liczbę wydanych rozstrzygnięć nadzorczych, wskazań nieistotnego naruszenia prawa oraz skarg wniesionych do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku i Naczelnego Sądu Administracyjnego zawiera załącznik do niniejszej analizy.

Podjęmowane przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego uchwały podlegają z mocy prawa kontroli legalności, w związku z czym stosownie do postanowień art. 90 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, art. 78 ust. 1 ustawy o samorządzie

powiatowym i art. 81 ustawy o samorządzie województwa, w ciągu siedmiu dni od ich podjęcia powinny zostać przekazane przez organy wykonawcze do organu nadzoru. Stwierdzić należy, iż w większości przypadków powyższy obowiązek, w 2014 roku realizowany był prawidłowo.

II. Rozstrzygnięcia nadzorcze.

W wyniku kontroli legalności uchwał, które w minionym roku wpłynęły do organu nadzoru stwierdzono nieważność (w całości lub w części) 170 uchwał i 3 zarządzeń, w tym:

- 13 uchwał rad powiatów,
- 155 uchwał rad gmin oraz 3 zarządzenia Burmistrza,
- 2 uchwały Sejmiku Województwa

Liczba wydanych w 2014 roku rozstrzygnięć nadzorczych w stosunku do uchwał i zarządzeń organów jednostek samorządu terytorialnego jest większa o 91 w porównaniu z ilością podjętych w 2013 roku aktów nadzoru. Liczba rozstrzygnięć w stosunku do uchwał, które wpłynęły do organu nadzoru w stosunku procentowym wynosi – 3,2 %.

1. Rozstrzygnięcia nadzorcze, stwierdzające nieważność uchwał sejmiku i rad powiatów

W minionym roku organ nadzoru wydał 2 rozstrzygnięcia nadzorcze w stosunku do uchwał sejmiku województwa oraz 13 rozstrzygnięć w stosunku do uchwał rad powiatów.

Wydane rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyły:

1. spraw oświatowych – 3
2. funkcjonowania organów powiatów – 5
3. statutów instytucji służby zdrowia – 5
4. spraw społecznych – 2

W 2014 r. wydano dwa rozstrzygnięcia nadzorcze w stosunku do **uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego**.

Stwierdzono nieważność uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie wyrażenia zgody na rozwiązanie z radnym stosunku pracy z uwagi na naruszenie art. 27 ust.

2 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 596 ze zm.) Organ nadzoru wskazał, iż elementem niezbędnym uchwały organu stanowiącego w sprawie wyrażenia zgody lub odmowy wyrażenia zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym powinno być uzasadnienie prawne i faktyczne, którego zakwestionowana uchwała nie posiadała.

Również jedno rozstrzygnięcie nadzorcze wydane zostało w stosunku do uchwały Sejmiku Województwa Podlaskiego w sprawie nadania statutu zakładowi opieki zdrowotnej.

Organ nadzoru zakwestionował zapisy statutu szpitala, jako naruszające przepisy ustawy o ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 217 z późn. zm.) w zakresie jakim regulowały one funkcjonowanie jednostek oraz komórek przedsiębiorstw. Ustawa bowiem wprost wskazuje materię jaka winna być regulowana statutowo.

Rozstrzygnięcia nadzorcze stwierdzające nieważność uchwał rad powiatów:

Wydane rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyły:

- spraw oświatowych – 4
- kwalifikacji aktów do aktów prawa miejscowego – 1
- działalności leczniczej zakładów opieki zdrowotnej – 4
- funkcjonowania organów powiatu – 3
- transportu drogowego – 1

W 2014 r. znaczna liczba rozstrzygnięć nadzorczych dotyczyła spraw oświatowych. Rozstrzygnięcia nadzorcze z tego zakresu dotyczyły:

- regulaminu wynagradzania nauczycieli (1) z uwagi na naruszenie zapisów ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.) poprzez wskazanie w regulaminie terminów wypłacania dodatków: motywacyjnego, za warunki pracy, dodatku za wysługę lat oraz terminu wypłaty wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe oraz godziny doraźnych zastępstw,
- upoważnienia do zwolnienia dyrektora od obowiązku realizacji tygodniowego wymiaru godzin dydaktycznych (1), z uwagi na naruszenie art. 42 ust. 7 pkt 2 ustawy Karta Nauczyciela, zgodnie z którym organ prowadzący jest uprawniony do przyznania zwolnienia od obowiązku realizacji zajęć, o których mowa w art. 42 ust. 3 ustawy Karta Nauczyciela, tj. od tzw. pensum. Tymczasem organ stanowiący dokonał zwolnienia od obowiązku realizacji tygodniowego wymiaru godzin zajęć po uprzednio dokonanej już obniżce,

- uchwały w sprawie zmiany siedziby biblioteki (1). W rozstrzygnięciu nadzorczym organ nadzoru wskazał, iż zmiana siedziby biblioteki nie powinna odbywać się w drodze zmiany aktu założycielskiego. Zgodnie z uregulowaniami art. 58 ust. 1 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.) szkołę lub placówkę publiczną (w tym bibliotekę pedagogiczną) zakłada się na podstawie aktu założycielskiego, który określa jej typ, nazwę i siedzibę. Jest to czynność prawna prowadząca do organizacyjnego powstania jednostki, której treść określa jej podstawowe dane,
- uchwały w sprawie założenia liceum ogólnokształcącego wchodzącego w skład istniejącego zespołu szkół (1). Rozstrzygnięcie nadzorcze wydane zostało z uwagi na naruszenie art. 58 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.). Organ nadzoru wskazał, iż ustawa nie przewiduje trybu założenia szkoły w istniejącym zespole szkół z pominięciem regulacji dotyczących założenia nowej jednostki oświatowej.

Ponadto 4 rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyły uchwał regulujących funkcjonowanie podmiotów świadczących usługi lecznicze. 3 z nich dotyczyły statutów zakładów opieki zdrowotnej i wydane zostały z uwagi na naruszenie przepisów ustawy o ustawy z 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 217 z późn. zm.). Organ nadzoru kwestionował zapisy dotyczące komórek/podkomórek z uwagi na fakt, iż ustawa o działalności leczniczej wprost wskazuje elementy wchodzące w skład struktury organizacyjnej podmiotu leczniczego, a tym samym wymienia jakie zagadnienia winny być uregulowane statutowo.

Jedno rozstrzygnięcie nadzorcze wydane zostało w odniesieniu do uchwały w sprawie ustalenia regulaminu rady społecznej przy zakładzie opieki zdrowotnej, gdzie zakwestionowano zapis wskazujący iż członkowie rady wykonują swoje zadania nieodpłatnie – jako niezgodny z ww. ustawą o działalności leczniczej.

Trzy rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyły uchwał podjętych w sprawach dotyczących ogólnego funkcjonowania organów powiatu. Dwa z nich wydano w stosunku do uchwał dotyczących wyrażenia zgody na rozwiązanie stosunku pracy z radnym z uwagi na naruszenia art. 22 ust. 1 ustawy z 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 595 ze zm.) poprzez uchybienia w zakresie należytego sporządzenia uzasadnienia podejmowanej uchwały.

Jedno rozstrzygnięcie nadzorcze wydane zostało w stosunku do uchwały w sprawie ustalenia diet radnym rady powiatu. W ocenie organu nadzoru nie znajduje uzasadnienia wprowadzenie w uchwale limitu potrąceń z diety radnego z uwagi na jego nieobecność podczas sesji.

Organ nadzoru w jednym rozstrzygnięciu nadzorczym zakwestionował błędnie dokonaną kwalifikację aktu prawnego jako aktu prawa miejscowego. Rozstrzygnięcie nadzorcze dotyczyło uchwały w sprawie powierzenia zadań publicznych, która to uchwała nie podlega publikacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego. Tym samym stwierdzono naruszenie art. 13 ustawy z 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 197, poz. 1172 z późn. zm.).

Również jedno rozstrzygnięcie nadzorcze dotyczyło uchwały wydanej na podstawie ustawy z 16 lutego 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2011 r. Nr 5, poz. 13 z późn. zm.), tj. uchwały w sprawie określenia przystanków komunikacyjnych oraz warunków i zasad z ich korzystania. Organ nadzoru zakwestionował zapisy, jako wydane z przekroczeniem delegacji ustawowej, które regulowały sposób naliczania i terminy płatności opłat za korzystanie z przystanków. Delegacja ustawowa zawarta w ustawie upoważnia radę jedynie do ustalenia wymiaru opłaty, do uiszczenia której zobowiązani będą przewoźnicy korzystający z przystanków komunikacyjnych, których właścicielem albo zarządzającym jest dana jednostka samorządu terytorialnego. Natomiast ustalenia dotyczące sposobu naliczania terminu płatności tej opłaty nie mieszczą się w granicach kompetencji uchwałodawczej i powinny stanowić element umowy zawartej z przewoźnikiem.

2. Rozstrzygnięcia nadzorcze wydane w odniesieniu do uchwał rad gmin.

- W minionym roku organ nadzoru wydał 155 rozstrzygnięć nadzorczych w stosunku do uchwał rad gmin oraz 3 stwierdzające nieważność zarządzeń organu wykonawczego gminy.

Wydane rozstrzygnięcia dotyczyły uchwał podjętych w następujących kategoriach:

- sprawy oświatowe
- gospodarka nieruchomościami
- pomoc społeczna
- utrzymanie czystości i porządku
- statuty gmin
- nadawanie statutów sołectw
- opieka nad zwierzami
- plany zagospodarowania i studium
- program opieki nad zabytkami
- funkcjonowanie organów gminy
- diety radnych

- diety sołtysów
- utworzenie zakładu budżetowego
- ustalenie ekwiwalentu członkom OSP
- korzystanie z przystanków komunikacyjnych
- biblioteki publiczne
- ceny biletów za korzystanie z obiektów sportowych
- statut GOPS
- uwarunkowania i kierunki rozwoju energetyki
- współpraca z NGO
- budowa obelisku upamiętniającego wywózkę na Sybir
- ustalenie cen za usługi przewozowe transportu zbiorowego
- powołanie komisji konkursowej
- pozwolenie dla przedsiębiorców ubiegających się o zezwolenie na działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych
- powołanie zespołu interdyscyplinarnego
- program ochrony środowiska
- upamiętnienie wolnych wyborów.

W 2014 r. Wojewoda Podlaski – jako organ nadzoru zakwestionował 19 aktów samorządu terytorialnego **z zakresu oświaty**. Wśród nich znalazło się 17 uchwał organu stanowiącego gminy oraz 2 zarządzenia organu wykonawczego j.s.t. Zakwestionowane przez organ nadzoru uchwały dotyczyły w głównej mierze regulaminów wynagradzania nauczycieli (4 uchwały), pomocy zdrowotnej dla nauczycieli (4 uchwały) oraz wymiaru godzin zajęć (3 uchwały). W pozostałych przypadkach wojewoda zakwestionował jednostkowo występujące naruszenia prawa odnośnie planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli, zasad udzielania i rozmiar obniżek tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć, form organizacyjno-prawnych przedszkoli i żłobków oraz ustalenia kryteriów i trybu przyznawania nagród nauczycielom. Natomiast zakres przedmiotowy ww. zarządzeń organu wykonawczego gminy dotyczył odwołania ze stanowiska dyrektora szkoły w trakcie roku szkolnego.

Odnosząc się do rozstrzygnięć nadzorczych dotyczących uchwalanych przez jednostki samorządowe regulaminów wynagradzania nauczycieli, dostrzeżone naruszenia obejmowały przypadki niewypełnienia dyspozycji normy prawnej art. 30 ust. 6 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 674 ze zm.) bądź przekroczenie delegacji ustawowej poprzez:

1. przyznawanie nauczycielowi realizującemu dodatkowe zajęcia pozalekcyjne zlecone przez dyrektora odrębnego wynagrodzenia ustalanego w wysokości jak za godziny ponadwymiarowe,
2. ustalanie wynagrodzenia nauczycieli za dni wolne od zajęć dydaktycznych obliczanego zgodnie z przepisami dotyczącymi pracowników pozostających w gotowości do pracy,
3. określenie sytuacji, w których nauczyciel zachowuje lub traci prawo do wynagrodzenia za godziny ponadwymiarowe.

W stosunku do uchwał określających pomoc zdrowotną dla nauczycieli, przekroczone została delegacja ustawowa zawarta w art. 72 ust. 1 Karty Nauczyciela, poprzez zawężenie katalogu podmiotów uprawnionych do otrzymania przedmiotowego świadczenia bądź uprawnionych do wystąpienia z wnioskiem o pomoc w imieniu i na rzecz nauczyciela.

Kolejne stwierdzone naruszenia prawa z omawianej grupy uchwał z zakresu spraw oświatowych stanowiły akty prawne dotyczące wymiaru godzin zajęć nauczycieli, wobec których organ nadzoru podniósł istotne naruszenie przepisów prawa z uwagi na przekroczenie zakresu przedmiotowego art. 42 ust. 7 pkt 3 ww. ustawy.

Odnutowania wymaga stwierdzenie nieważności, w części, uchwał w sprawie utworzenia żłobków z powodu nadania przez organ stanowiący j.s.t. aktów założycielskich ww. jednostkom budżetowym, przy czym ustawodawca przewiduje działania tychże placówek na podstawie statutu.

Przechodząc do drugiej grupy aktów z zakresu oświaty, zakwestionowanych przez organ nadzoru – zarządzeń w sprawie odwołania ze stanowiska dyrektora szkoły, naruszona została norma art. 38 ust. 1 pkt 2 w zw. z art. 5c pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz.2572 ze zm.) poprzez brak zaistnienia szczególnie uzasadnionych przypadków stanowiących podstawę do odwołania nauczyciela ze stanowiska kierowniczego w czasie roku szkolnego bez wypowiedzenia.

W roku 2014 organ nadzoru wydał 5 rozstrzygnięć nadzorczych z zakresu spraw dotyczących tematyki **pomocy społecznej**.

Unieważniając uchwałę w całości lub w części organ nadzoru wskazywał na następujące nieprawidłowości,

- rada upoważniając kierowników ośrodków pomocy społecznej do załatwiania indywidualnych spraw z zakresu administracji publicznej niewłaściwie określiła wejście w życie takiej uchwały, ustalając, iż wchodzi ona w życie z dniem podjęcia. W związku z faktem, iż na jej podstawie kierownicy będą wydawać decyzje w sprawach indywidualnych,

mają one charakter przepisu ustrojowego, zatem powinny być traktowane jako akty prawa miejscowego,

- organ nadzoru unieważniając część programu osłonowego w zakresie ograniczenia skutków niedożywiania, zakwestionował bezprawną modyfikację sposobu obliczania kwoty należnego świadczenia, podczas gdy powinno to być przyjęte zgodnie z klauzulą generalną z ustawy o pomocy społecznej,
- nie prawidłowo określono wejście w życie uchwały mocą której powierzono Miastu Białystok zadania publiczne w zakresie prowadzenia szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, uznając, iż jest to akt prawa miejscowego, pod czas gdy taka uchwała nie spełnia wymogów dla takiego aktu,
- w przypadku uchwały w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i ponoszenia odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, rada niewłaściwie ustaliła katalog osób uprawnionych,
- w przypadku uchwały w sprawie zasad zwrotu wydatków za świadczenia z pomocy społecznej rada przekroczyła swoje uprawnienia ustawowe poprzez dowolne ustalenie katalogu podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku dotyczącego odstąpienia od żądania zwrotu wydatków na udzielenie świadczenia,

W minionym roku organ nadzoru wydał 4 rozstrzygnięcia w stosunku do uchwał w sprawie **ustalania zasad przyznawania diet radnym** oraz 3 rozstrzygnięcia w sprawie **zasad ustalania diet sołtysom**.

Naruszenia prawa przy podejmowaniu uchwał, dotyczących diet radnych dotyczyły niewłaściwej kwalifikacji diety, która – zdaniem gminy – obejmuje również zwrot kosztów podróży służbowych związanych z pełnieniem funkcji radnego na terenie gminy, podczas gdy zgodnie z prawem są to odrębne pojęcia i świadczenia, gdzie dieta stanowi rekompensatę utraconego wynagrodzenia, natomiast zwrot kosztów podróży przysługuje wyłącznie w przypadku faktycznego poniesienia wydatków związanych z podróżą służbową. Kolejnym przypadkiem było nieuprawnione, poza kompetencją ustawową rady, potrącanie diety za nieobecność radnych na sesji.

W stosunku do uchwał w sprawie zasad ustalania diet sołtysów 3 wydane rozstrzygnięcia nadzorcze wynikały z :

- nie przestrzegania zasady, że radny, który jest sołtysiem ma prawo do dwóch odrębnych tytułów do otrzymania diety, a nie diety wyższej z racji pełnionej funkcji,
- nie ustalenia (wbrew tytułowi uchwały) zasad przyznawania diety a jedynie ustalaniem ich wysokości, przez co diety zyskiwały charakter ryczałtu miesięcznego.

W stosunku do uchwał **w sprawie programów opieki nad zwierzętami bezdomnymi i zapobieganiu bezdomności** organ nadzoru wydał w 2014 roku 8 rozstrzygnięć nadzorczych. W zamieszczonej delegacji ustawowej dla rady gminy, tj. w art. 11a ustawy o ochronie zwierząt, ustawodawca zawarł kwestie, które powinny zostać uregulowane w programie opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy wraz ze wszystkimi obligatoryjnymi elementami, które rada gminy zobowiązana jest zawrzeć w uchwalonym programie; najczęściej występującymi uchybieniami skutkującymi unieważnieniem uchwał było niezamieszczenie w programie wszystkich elementów oraz regulowanie kwestii przekraczających kompetencje rady.

W minionym roku organ nadzoru wydał jedno rozstrzygnięcie nadzorcze w stosunku do uchwały **w sprawie programu ochrony środowiska** z uwagi na brak przedstawienia przez gminę ww. programu do zaopiniowania przez właściwe organy, tj. regionalną dyrekcję ochrony środowiska i państwowego inspektora sanitarnego.

Kolejną grupę rozstrzygnięć nadzorczych wydanych w 2014 roku stanowiły rozstrzygnięcia, którymi zostały objęte uchwały dotyczące **gospodarki nieruchomościami**. Uzasadnieniem do ich wydania było:

- wprowadzanie w uchwale w sprawie zasad nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości oraz ich wydzierżawiania lub wynajmowania na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony, norm odnoszących się do stanów faktycznych dotyczących zobowiązań trwających krócej niż 3 lata,
- wprowadzenie sposobu ustalania ceny nieruchomości zbywanej w tym ustalanie w drodze uchwały innych niż wartość zbywanej nieruchomości części składowych ceny,
- upoważnianie Wójta do użyczenia nieruchomości i tworzenia zasad na jakich się to odbywa,
- wyliczanie przypadków w jakich Wójt upoważniony jest do bezprzetargowego wydzierżawiania lub wynajmowania nieruchomości i wyrażanie przez radę generalnej zgody na zawieranie przez wójta takich umów bez przeprowadzania przetargu,
- wprowadzanie generalnej zgody dla Wójta do dokonywania darowizny nieruchomości gminnych na rzecz Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego oraz na cele publiczne,
- ustalanie wysokości pierwszej opłaty rocznej za grunt oddany w użytkowanie wieczyste,

- wprowadzanie zasad przeprowadzania przetargów na zbycie nieruchomości jak również wskazywanie trybu przeprowadzania przetargu na dzierżawę czy najem nieruchomości,
- wyrażanie generalnej zgody Wójtowi na zbywanie w drodze bezprzetargowej nieruchomości w wypadkach szczególnych przewidzianych w ustawie i przepisach szczególnych,
- stosowanie wykładni rozszerzającej w stosunku do przepisów dopuszczających bezprzetargową sprzedaż nieruchomości gminnej, która ma charakter wyjątkowy,
- przyznanie pierwszeństwa ewentualnego zawarcia umowy na dalszy okres dotychczasowemu dzierżawcy lub najemcy,
- przedstawienie w uchwale i załącznikach niespójnego opisu nieruchomości objętych scaleniem i podziałem,
- nie przyznanie wskazanym uczestnikom postępowania scaleniowego nieruchomości zamiennej,
- nie wykazanie, że budynki zlokalizowane na nieruchomościach objętych scaleniem i podziałem stanowią przedmiot odrębnych praw własności użytkowników wieczystych.

..W toku badania legalności **wieloletnich programów gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy** organ nadzoru stwierdził:

- błędne określanie, iż uchwała wchodzi w życie z dniem powzięcia, tymczasem ma ona charakter aktu prawa miejscowego, gdyż zawiera normy generalne i abstrakcyjne, które dotyczą praw i obowiązków mieszkańców gminy – w szczególności dotyczą one zasad polityki czynszowej i warunków obniżania czynszu.

Dwa rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyły **regulaminów utrzymania czystości i porządku**, a stwierdzone przez organ nadzoru naruszenia prawa odnosiły się do umieszczania regulacji dotyczących:

- wykraczania poza zamknięty katalog elementów, jakie powinien zawierać regulamin,
- określania częstotliwości wykonywania nałożonych ustawowo na właściciela nieruchomości obowiązków dotyczących części nieruchomości służących do użytku publicznego,
- nieuprawnionego formułowania i nakładania na właścicieli oraz osoby utrzymujące zwierzęta domowe, w tym psy określonych obowiązków i zakazów,
- delegowania obowiązku wyznaczania obszarów, które podlegają obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzenia na inny podmiot,

- nałożenia na właścicieli nieruchomości obowiązku podejmowania dodatkowych działań usuwających (uprzętających) lub ograniczających śliskość chodników położonych wzdłuż nieruchomości,
- ustalania zasad odpowiedzialności właścicieli nieruchomości za złożone deklaracje o segregacji odpadów komunalnych,
- wprowadzania wymagań odnoszących się do miejsca, w którym ustawiane będą pojemniki na odpady komunalne,
- wprowadzania obowiązków dla organizatorów imprez masowych,
- wprowadzania obowiązków dokumentowania czynności związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi,
- określania terminów przechowywania dokumentacji dotyczącej zawierania umów o odbiór odpadów i opróżnianie zbiorników bezodpływowych,
- nałożenia na właścicieli zwierząt domowych obowiązku ich systematycznego szczepienia przeciw wściekliźnie,
- określania kto jest upoważniony do wyprowadzania psa,
- wprowadzania obowiązku usuwania padliny zwierząt.

Grupa 6 uchwał, w stosunku do których w 2014 roku zostały wydane rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyła **zagospodarowania przestrzennego** (4 z nich stanowiły uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, zaś pozostałe 2 dotyczyły zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz lokalizacji elektrowni wiatrowych).

W przypadku miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powodem wydania 3 rozstrzygnięć nadzorczych było stwierdzone naruszenie zasad sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, co zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012 r., poz. 647 z późn. zm.) skutkuje stwierdzeniem nieważności uchwały w całości lub w części.

Naruszenie tych zasad nastąpiło z uwagi na:

- nie wyodrębnienie w załączniku graficznym planu nieprzekraczalnych linii zabudowy, chociaż w części tekstowej planu takie linie zostały wymienione (brak odzwierciedlenia części tekstowej planu w jego części rysunkowej),

- brak określenia granic obszaru objętego uchwalonym planem. Do ich określenia obliguje m.in. § 7 pkt 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2003 r. Nr 164, poz. 1587),

- uchwalenie planu bez przeprowadzenia pełnej procedury planistycznej wynikającej z przepisów cyt. wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (stwierdzono brak wymaganych prawem uzgodnień projektu planu).

W omawianej grupie uchwał jedno rozstrzygnięcie nadzorcze dotyczyło planu miejscowego, w którym przyjęto zerową stawkę tzw. „renty planistycznej”, co stanowi wykroczenie poza delegację zawartą w art. 15 ust. 2pkt 12 w zw. z art. 36 ust. 4 przywołanej wyżej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Z pozostałych wydanych przez organ nadzoru dwóch rozstrzygnięć nadzorczych jedno, dotyczyło uchwały w sprawie ustalenia minimalnej odległości uwzględnianej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla lokalizacji elektrowni wiatrowych. W ocenie organu nadzoru kwestie regulowane przedmiotową uchwałą stanowią materię, która powinna być realizowana jedynie w trybie procedury planistycznej (regulacje mogą być ujęte jedynie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub planie miejscowym). W drugim przypadku analiza uchwały w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wykazała, iż granice obszaru objętego uchwaloną zmianą studium wykraczają poza granice określone wcześniej w uchwale intencyjnej. Niezgodność tego rodzaju w świetle art. 28 ust. 1 cyt. ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym stanowi naruszenie zasad sporządzania studium, co skutkowało koniecznością stwierdzenia nieważności omawianej uchwały.

W 2014 roku 4 rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyły uchwalonych przez organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego **Programów opieki nad zabytkami**. Zostały one wydane z uwagi na konieczność stwierdzenia nieważności zapisów dotyczących wejścia w życie podjętych w tej sprawie uchwał po upływie 14 dni od ich ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Podlaskiego.

Taka regulacja w przypadku uchwalanych Programów opieki nad zabytkami narusza art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 197, poz. 1172 z późn. zm.), który zastrzega taką formę wejścia w życie jedynie dla uchwał stanowiących akty prawa miejscowego. Ponieważ uchwalanych programów do takich aktów nie można zaliczyć, stosowne uchwały powinny wejść w życie na zasadach ogólnych, tj. z dniem podjęcia.

W trzech przypadkach w ubiegłym roku rozstrzygnięcia nadzorcze dotyczyły uchwał w sprawie przyjęcia **statutu gminy**. Stwierdzone uchybienia dotyczyły między innymi:

- dopuszczenia wbrew uregulowaniom art. 54 ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym rozstrzygnięcia spraw dotyczących samoopodatkowania się mieszkańców na cele publiczne w innej formie niż w drodze referendum gminnego,

- nieuprawnionego nałożenia na przewodniczącego rady obowiązku sprawowania nadzoru merytorycznego nad Biurem Rady,
- dopuszczenia możliwości zarządzenia przez przewodniczącego rady łącznego głosowania nad grupą poprawek do projektu uchwały bez precyzyjnego wskazania, w jakich sytuacjach i pod jakimi warunkami dopuszczona zostanie taka forma głosowania,
- przyznania wyłącznej inicjatywy uchwałodawczej przewodniczącemu rady w zakresie wynagrodzenia wójta,
- ustalenia wbrew przepisom ustawy o samorządzie gminnym katalogu organów wewnętrznych rady gminy, do którego zaliczono: przewodniczącego rady, wiceprzewodniczącego, komisję rewizyjną, komisje stałe rady oraz doraźne komisje utworzone do określonych zadań,
- dopuszczenia bez podstawy prawnej możliwości odnotowywania uchwał rady o charakterze proceduralnym jedynie w protokole z sesji.

Dwa rozstrzygnięcia nadzorcze wydane w 2014 r. dotyczyły uchwał **w sprawie utworzenia zakładu budżetowego.**

Kontrola legalności tych uchwał wskazała na konieczność wyeliminowania z obrotu prawnego zawartych w nich regulacji rozszerzających zakres możliwej do prowadzenia przez tworzone zakłady budżetowe działalności związanej z gospodarką mieszkaniową zakreślony w art. 14 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 885 z późn. zm.).

W 2014 r. organ nadzoru wydał 78 rozstrzygnięć nadzorczych w stosunku do uchwał **w sprawie statutów sołectw.**

Ustawowe upoważnienie do stanowienia przez radę gminy statutu sołectwa zawiera przepis art. 35 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, zgodnie z którym organizację i zakres działania jednostki pomocniczej określa rada gminy odrębnym statutem, po przeprowadzeniu konsultacji z mieszkańcami. Jednocześnie w art. 35 ust. 3 ustawy ustawodawca określił, zakres przedmiotowy unormowań jakie bezwzględnie powinien zawierać statut jednostki pomocniczej, wskazując, iż akt ten określa w szczególności: nazwę i obszar jednostki pomocniczej, zasady i tryb wyborów organów jednostki pomocniczej, organizację i zadania organów jednostki pomocniczej, zakres zadań przekazanych jednostce przez gminę oraz sposób ich realizacji, jak również zakres i formy kontroli oraz nadzoru organów gminy nad działalnością organów jednostki pomocniczej.

Organ nadzoru dokonując analizy statutów stwierdził szereg naruszeń, a w tym najistotniejsze z nich to:

- nadawanie zebraniu wiejskiemu uprawnień innych niż uprawnienia uchwałodawcze, co oznacza, że niedopuszczalne jest przypisywanie mu kompetencji np. elekcyjnych,
- powołanie w sołectwie organu - zastępcy sołtysa, którego ustawa o samorządzie gminnym nie przewiduje,
- wskazanie, iż kontrolę nad działalnością finansową sołectwa sprawuje Skarbnik Gminy,
- określanie w uchwale zadań sołectwa posługując się zwrotem „w szczególności”, tworzenie tym samym otwartego katalogu tych zadań,
- nakładanie na sołtysa obowiązku udziału w sesjach rady miejskiej, wskazywanie, iż do jego zadań należy reprezentowanie sołectwa na zewnątrz oraz inkaso niektórych podatków i opłat,
- zaliczanie rady sołectwej do kategorii organów sołectwa oraz przyznawanie jej kompetencji w zakresie kontroli wykonywania uchwał zebrania wiejskiego.

W 2014 organ nadzoru wydał również kilkanaście rozstrzygnięć dotyczących różnych kategorii spraw:

- 2 rozstrzygnięcia dotyczące uchwał **w sprawie ustalenia ekwiwalentu członkom OSP**, które wynikały z błędnego przyjęcia, że uchwały te wchodzi w życie z dniem podjęcia. Prawidłowe uregulowanie powinno przyjmować wejście w życie w terminie 14 dni po publikacji w dzienniku urzędowym województwa podlaskiego,
- 2 rozstrzygnięcia dotyczące uchwał **w sprawie przystanków komunikacyjnych** wydane zostały ze względu na wykroczenie poza delegację ustawową poprzez błędne ustalenie sposobu naliczania i terminu płatności opłat z tytułu korzystania z przystanków,
- 2 Rozstrzygnięcia dotyczące uchwał **w sprawie bibliotek publicznych**, stwierdzały wykroczenie poza delegację ustawową poprzez błędne przyznanie kompetencji nadzorczych Wójtowi nad biblioteką oraz poprzez zmianę aktu założycielskiego, który jako akt jednorazowy nie podlega zmianom.
- 1 rozstrzygnięcie w sprawie uchwały **dot. ceny biletów za korzystanie z obiektów sportowych** wydane zostało ze względu na błędne przyjęcie, że akt ów wchodzi w życie z dniem jego podjęcia, a nie w terminie 14 dni po ogłoszeniu w dzienniku,
- 1 rozstrzygnięcie dotyczące uchwały **w sprawie statutu GOPS**, która została zakwestionowana ze względu na wadliwe i nieuprawnione zawężenie kompetencji nadzorczych wojewody podlaskiego,

- 1 rozstrzygnięcie dotyczące uchwały **w sprawie uwarunkowań i kierunków rozwoju energetyki**, która zakwestionowana została przez organ nadzoru ze względu na błędny tryb uregulowania materii przyjętej uchwałą. Winna ona być objęta uchwałą w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

- 1 rozstrzygnięcie dotyczące uchwały **w sprawie współpracy z NGO**, która zakwestionowana została przez organ nadzoru ze względu na braki niektórych wymienionych w delegacji ustawowej elementów. Przepis delegujący określający minimum regulacyjne nie został przez radę w pełni wyczerpany.

Organ nadzoru zakwestionował również uchwałę **w sprawie budowy obelisku upamiętniającego wywózkę na Sybir** ze względu na błędne przyjęcie, że uchwała ta podlega publikacji w dzienniku urzędowym i wchodzi w życie 14 dni po tej publikacji.

Uchwała w sprawie ustalenia cen za usługi przewozowe transportu zbiorowego zawierała elementy sprzeczne z przepisami prawa, które nie uwzględniały ustawowo przyznanych ulg za świadczone usługi.

Uchwała w sprawie powołania komisji konkursowej została zakwestionowana ze względu na wadliwe powołanie składu tej komisji, co uprawniało organ nadzoru do uchylenia aktu w całości.

Uchwała w sprawie pozwolenia dla przedsiębiorców ubiegających się o zezwolenie na działalność w zakresie opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych została w części podjęta z wykroczeniem poza delegację ustawową poprzez nałożenie na przedsiębiorców obowiązków nie wynikających z podstawy prawnej.

Uchwała w sprawie powołania zespołu interdyscyplinarnego wykraczała poza delegację ustawową poprzez określenie zadań, uprawnień, obowiązków i przesłanek odwołania członków zespołu.

Ponadto w sprawie uchwały **dotyczącej upamiętnienia wolnych wyborów** zostało wydane rozstrzygnięcie nadzorcze z uwagi na naruszenie przepisów dotyczących wejścia w życie przedmiotowej uchwały. Organ stanowiący postanowił, że uchwała ta podlega publikacji i wchodzi w terminie 14 dni od powyższego, co stanowiło naruszenie przepisów o ogłaszaniu aktów normatywnych.

III Wskazania nieistotnego naruszenia prawa.

Organ nadzoru dokonując oceny uchwał korzystał z uprawnień wynikających z art. 91 ust 4 ustawy o samorządzie gminnym. Uprawnienie to polega na wskazaniu, że uchwała została podjęta z naruszeniem prawa, przy jednoczesnym odstąpieniu od stwierdzenia jej nieważności.

W 2014 r. nieistotne naruszenie prawa stwierdzone zostało w 6 przypadkach, w stosunku do 6 uchwał rad gmin. Organ nadzoru, nie stwierdzając nieważności uchwał lub ich części, wskazywał na konieczność dokonywania w przyszłości regulacji zgodnie z literą prawa lub zobowiązywał do wyeliminowania podobnych uchybień w przyszłości.

Nieistotne naruszenie prawa stwierdzone zostało z uwagi na:

- zamieszczanie w statucie jednostki danych (adres oraz jej pełna nazwa) niezgodnych z danymi zawartymi w uzyskanym zezwoleniu oraz informacjami uwidocznionymi we właściwym rejestrze placówek,
- nieprecyzyjne określenie obszarów podlegających obowiązkowej deratyzacji i terminów jej przeprowadzania w regulaminie utrzymania czystości i porządku,
- powołanie się w podstawie prawnej na uchwałę, która została uchylona podczas gdy obowiązująca w jej miejsce nowa uchwała zawiera identyczne przepisy kompetencyjne.

IV Skargi wniesione w 2014 r. do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego.

Niemożliwość wydania przez wojewodę rozstrzygnięcia nadzorczego z powodu upływu terminu przewidzianego w art. 91 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, art. 79 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym i art. 82 ust. 1 ustawy o samorządzie województwa do jego wydania, uprawnia wojewodę do zaskarżenia uchwały organu stanowiącego lub aktu organu wykonawczego do sądu administracyjnego w trybie art. 93 ust 1 ustawy o samorządzie gminnym, art. 81 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym, art. 82 c ust. 1 ustawy o samorządzie województwa.

W 2014 r. Wojewoda Podlaski złożył 3 skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku.

W złożonych skargach Wojewoda wnosił o stwierdzenie nieważności (lub niezgodności z prawem) 2 uchwał rad gmin, z uwagi na:

- podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia programu opieki nad zwierzętami bezdomnymi oraz zapobiegania bezdomności zwierząt na terenie gminy z pominięciem wskazanych obligatoryjnych jej elementów,

- przyjęcie uchwały zmieniającej uchwałę w sprawie określenia tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć nauczycieli realizujących w ramach stosunku pracy obowiązki określone dla stanowisk o różnym tygodniowym wymiarze godzin, pedagogów i logopedów zatrudnionych w szkołach prowadzonych przez gminę z pominięciem obowiązkowego uprzedniego przedłożenia jej projektu do zaopiniowania związkom zawodowym.

Wniesiono 1 skargę na zarządzenie w sprawie powołania zespołu uzgadniania dokumentacji projektowej, w związku ze stwierdzonym poszerzeniem katalogu dokumentów wymaganych do przedłożenia przez wnioskodawcę do wniosku o uzgodnienie usytuowania projektowanych sieci uzbrojenia terenu.

WSA w Białymstoku rozpatrzył wszystkie złożone przez organ nadzoru skargi. W 1 przypadku postępowanie umorzył, w 2 przypadkach WSA uwzględnił skargi stwierdzając nieważność zaskarżonych aktów.

Na rozstrzygnięcie nadzorcze i zarządzenie zastępcze wojewody jednostkom samorządu terytorialnego służy skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku. Z tego prawa skorzystał Burmistrz Miasta Hajnówka, wnosząc skargę na rozstrzygnięcie Wojewody Podlaskiego wydane w przedmiocie stwierdzenia nieważności zarządzenia burmistrza miasta w sprawie odwołania dyrektora szkoły. W wyniku rozpatrzenia skargi WSA w Białymstoku uchylił wydane rozstrzygnięcie nadzorcze.

Organ nadzoru odstąpił od wnoszenia skargi kasacyjnej w przedmiotowej sprawie. Podane przez Sąd motywy rozstrzygnięcia były przekonujące i zasługiwały na uwzględnienie. M.in. w ocenie Sądu „szczególnie uzasadnione przypadki”, o których mowa w art. 38 ust.1 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (stanowiącym materialnoprawną podstawę zarządzenia a następnie i rozstrzygnięcia organu nadzoru) to zarówno przypadki związane z zaniedbaniami w organizacji pracy placówki oświatowej i kierowaniu nią, jak również przypadki wiążące się z naganną postawą dyrektora placówki poza miejscem pracy, które nie muszą choć mogą pokrywać się z kodeksowymi przyczynami rozwiązania z pracownikiem umowy o pracę bez wypowiedzenia. Dotychczasowe orzecznictwo na tle tego przepisu skupiało się przede wszystkim na „zaniedbaniach w organizacji pracy placówki oświatowej i kierowaniu nią” natomiast w przedmiotowym wyroku Sąd uznał za równie ważne „naganną postawę dyrektora placówki poza miejscem pracy”.

V Zarządzenia zastępcze Wojewody Podlaskiego.

W 2014 r. Wojewoda Podlaski wydał 6 zarządzeń zastępczych: 4 zarządzenia dotyczyły wygaśnięcia mandatu radnych gminy; 3 z powodu utraty prawa wybieralności,

1 z powodu naruszenia art. 24 f ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym, poprzez naruszenie ustawowego zakazu łączenia mandatu radnego z zarządzaniem działalnością gospodarczą z wykorzystaniem mienia gminy. Z powodu utraty prawa wybieralności Wojewoda Podlaski wydał również zarządzenie zastępcze w sprawie wygaśnięcia mandatu wójta (1) oraz wygaśnięcia mandatu burmistrza (1). W przypadku 5 zarządzeń zastępczych zostały wniesione skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku, w wyniku rozpoznania których 4 wniesione skargi zostały oddalone, jedna odrzucona. Wszystkie zarządzenia zastępcze są prawomocne.

VI Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, iż liczba uchwał, które wpływają do organu nadzoru na przestrzeni kilku ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie, tj. ponad 5 tys. uchwał rocznie. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż liczba wydanych rozstrzygnięć nadzorczych w roku 2014- 173 wzrosła i to znacznie w porównaniu do lat ubiegłych (w roku 2011 – 142, w roku 2012 – 92, zaś w roku 2013 – 82). Przeszło o połowę zmalała natomiast liczba wskazań – 6 w roku 2014 , podczas gdy w roku 2012 – 19, w roku zaś 2013 – 20.

Rekordowo mało złożono skarg na rozstrzygnięcia nadzorcze – 1 podczas gdy w 2012 roku było 11, zaś w 2013 – 7. Zarządzenia zastępcze pozostały na poziomie roku ubiegłego – 6 podczas gdy w 2013 – 5.

Podkreślenia wymaga, iż w stosunku do uchwał Sejmiku Województwa Podlaskiego wydano podobną ilość rozstrzygnięć – 2 (w 2013 r. – 1) , zaś w stosunku do powiatów liczba ta znacznie wzrosła – 13 , podczas gdy w roku 2013 – 6.

Wzorem lat ubiegłych działalność niektórych gmin nie budziła zastrzeżeń, podobnie zresztą jak związków międzygminnych.

Dostrzegalny jest fakt, iż zakres unormowań sprawiających JST trudności jest podobny jak w latach ubiegłych.

Opracowano:

w Wydziale Nadzoru i Kontroli
Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego
w Białymstoku

Białystok, 29 kwietnia 2015 r.

Załącznik Nr 1

Zestawienie uchwał organów jednostek samorządu terytorialnego nadesłanych do Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białymstoku w 2013 r.

Lp	Jednostka terytorialna	Ogółem liczba uchwał	Rozstrzygnięcia nadzorcze	Zarządzenia zastępcze	Wskazania nieistotnego naruszenia prawa	Skargi do WSA na wydane rozstrz. nadzorcze	Skargi „własne” organu nadzoru do WSA
I	Sejmik Województwa Podlaskiego	88	2				
II	Powiat						
	1. augustowski	35	1				
	1. Augustów	38	2				
	2. Augustów m.	64	1				
	3. Bargłów Kościelny	44	3				
	4. Lipsk	49					
	5. Nowinka	39	2				
	6. Płaska	25	2				
	7. Sztabin	35	2				
	2. białostocki	55					
	1. Dobrzyniewo Duże	32					
	2. Choroszcz	56	1				1
	3. Czarna Białostocka	37	1				
	4. Gródek	54					
	5. Juchnowiec Kościelny	78	1				
	6. Łapy	87	1				
	7. Michałowo	65					
	8. Poświętne	26					
	9. Supraśl	113					
	10. Suraż	33					
	11. Turośń Kościelna	42					
	12. Wasilków	65					
	13 Tykocin	39	1		1		
	14. Zabłudów	42					
	15. Zawady	41					
	3. bielski	38	1				
	1. Bielsk Podlaski	31					
	2. Bielsk Podlaski m.	59	3				
	3. Boćki	29					
	4. Brańsk	32					
	5. Brańsk m.	25					
	6. Orla	23					
	7. Rudka	26					1
	8. Wyszki	57					
	4. grajewski	30	1				
	1. Grajewo	37	1				
	2. Grajewo m.	66	1				
	3. Radziłów	45	1				
	4. Rajgród	43					

5. Szczuczyn	32	1	1			
6. Wąsosz	24					
5. hajnowski	38					
1. Białowieża	32	2				
2. Czeremcha	36	1				
3. Czyże	26			1		
4. Dubicze Cerkiewne	20					
5. Hajnówka	32	1				
6. Hajnówka m.	65	1			1	
7. Kleszczele	32					
8. Narew	41					
9. Narewka	37	1				
6. kolneński	45	1				
1. Grabowo	38	1				
2. Kolno	29	1				
3. Kolno m.	38					
4. Mały Płock	28	1				
5. Stawiski	44	1	1			
6. Turośl	21					
7. łomżyński	26					
1. Jedwabne	67	45				
2. Łomża	34		1			
3. Miastkowo	67					
4. Nowogród	20					
5. Piątnica	31	1				
6. Przytuły	27	1				
7. Śniadowo	35					
8. Wizna	31	2				
9. Zbójna	30					
8. moniecki	28					
1. Goniądz	33					
2. Jasionówka	28					
3. Jaświły	28	1				
4. Knyszyn	41					
5. Krypno	34					
6. Mońki	62					
7. Trzcianne	24					
9. sejneński	35	1				
1. Giby	22	1				
2. Krasnopol	47	1				
3. Puńsk	32					
4. Sejny	28					
5. Sejny m.	26	1				
10. siemiatycki	35					
1. Drohiczyn	36					
1. Drohiczyn	36					
2. Dziadkowice	42					
3. Grodzisk	25	1				
4. Mielnik	41	1				
5. Milejczyce	30	1				
6. Nurzec Stacja	36					
7. Perlejewo	28					
8. Siemiatycze	34		1			

	9. Siemiatycze m.	51	1				
	11. sokólski	44	1				
	1. Dąbrowa Białostocka	45	2				
	2. Janów	24					
	3. Korycin	33					
	4. Krynki	34	1				
	5. Kuźnica	24					
	6. Nowy Dwór	29	1				
	7. Sidra	16					
	8. Sokółka	69	2	1			
	9. Suchowola	34					
	10. Szudziałowo	29	3				
	12. suwalski	35	1				
	1. Bakalarzewo	41	1				
	2. Filipów	35	3				
	3. Jeleniewo	19					
	4. Przerośl	26					
	5. Raczki	36					
	6. Rutka-Tartak	32	1				
	7. Suwałki	54					
	8. Szypliszki	28					
	9. Wiżajny	36					
	13 wysoko-mazowiecki	60	5				
	1. Ciechanowiec	44	2				
	2. Czyżew	24					
	3. Klukowo	69	40				
	4. Kobylin-Borzemy	27	2				
	5. Kulesze Kościelne	30					
	6. Nowe Piekuty	30					
	7. Sokoły	33					
	8. Szepietowo	28					
	9. Wysokie Mazowieckie	39	1				
	10. Wysokie Mazowieckie m.	36					
	14. zambrowski	21	1				
	1. Kołaki Kościelne	16		1			
	2. Rutki	30	1				
	3. Szumowo	24					
	4. Zambrów m.	32					
	5. Zambrów	31					
	Białystok	129	2				
	Łomża m.	94	2		1		
	Suwałki m.	108	3		3		1
	OGÓŁEM	5339	173	6	6	1	3
III	Związki międzygminne						
1.	Związek Gmin Regionu Puszczy Białowieskiej	5					
2.	Związek Komunalny Biebrza	8					
3.	Związek Gmin Czyste –						

	Środowisko						
4.	Związek Gmin Puszczy Knyszyńskiej Dorzecza Rzeki Supraśl	1					
	OGÓLEM	35	-	-	-	-	-